

„Konečně jeden objektivní pohled“ aneb „Objektivní pohled na objektivitu“

Na objektivitě mám hodně záleží. Snad ještě víc, než na samotné myšlenice objektivity nám pak záleží na tom, abychom měli objektivní představy o věcech a lidech – každopádně objektivnější než ostatní (zvláště když nejsou stejného názoru). Představa, že se dva lidé podívají na týž diagram a přitom si budou myslet to samé, po pravdě řečeno vůbec není tak špatná... ale v praxi bohužel jen těžko dosažitelná. Tady je totiž zpravidla třeba něco víc, než jen nabídnout stejné informace.

Naším základním problémem je, že jsme obklopeni lidmi, kteří nesdílí náš pohled na svět. Tito lidé jsou všude, v naší rodině, v předpokoji a – co nám zvláště vadí – v zasedacích místnostech, když (nám) opravdu o něco jde... Stojí to čas a nervy a nevede vždy k žádoucímu výsledku. Co nám v této situaci může pomoci dál – především, když sami nejsme v pozici, kdy můžeme „rázně rozhodnout“?! Než se vrátíme k této otázce, zvu Vás na malý myšlenkový výlet.

K čemu to? Vždyť přece není sporu o tom, že někteří lidé jsou schopni diskutovat i o těch nejjasnějších věcech. To vede k domněnce, že tyto věci zřejmě nevidí stejně... Je to vůbec možné?! Ano je - odpovídá to totiž našim neurobiologickým dispozicím. Vlastně to ani nejde jinak! Jestli teď nad tím kroutíte hlavou, přeji Vám napínavou četbu!

Učili jsme se myslet v tradici tzn. logického empirismu:

Co se týká „objektivity“ a „vědeckosti“, přemýšlela většina z nás ve škole a zřejmě i potom do značné míry v těchto kategoriích:

1. Podle Galilea Galilei: Vše má být měřitelné. Není-li, je nutno je učinit měřitelným...
2. Isaak Newton: Vše, co se děje, se děje nezávisle na našem pozorování. Přírodní procesy jsou zcela mechanické.
3. Vše se děje v přímé příčinnosti (lineární kauzalita, klasická fyzika, newtonovsko-karteziánský model)

Závěry:

- 1) Hmota je objektivní.
- 2) Svět existuje nezávisle na nás.
- 3) Hmota získává v určitém okamžiku jen jednu určitou podobu.
- 4) Existence reality je prokázána srovnáváním výsledků dvou na sobě nezávislých pozorování (paradigma vědeckého poznání světa).
- 5) Řeč je systém symbolů: rovnice sestávající ze symbolů, které představují objekty světa (reprezentacionistická metafora).
- 6) Jsme objeviteli fyzického světa, který se skládá z fyzických předmětů a jejich vlastností.
- 7) Existují objektivní skutečnosti nezávislé na našem vnímání.
- 8) Vnímáním se snažíme svět uchopit, řeč svět zobrazuje a správné poznání skutečnosti poskytuje jen smyslové vnímání (empirie).
- 9) Vše, co vnímáme je jen přímou reprezentací objektů světa. Mozek provádí jen pasivní zobrazování na něm nezávislé skutečnosti (reflexologická teorie).
- 10) Tvrzení teorie je třeba podle pravidel logiky pomocí rovnice zpracovávat tak, aby z nich vzešla nová teoretická tvrzení – z nichž pak zase mohou být odvozeny předpovědi (logický empirismus).

Ke kořenům konstruktivistického myšlení

Kvantová fyzika (od konce 30. až po začátek 50 let, Heisenberg, Bor, Einstein)

- 1) Při pozorování menších a menších částic: výsledky dějů na subatomární úrovni jsou jiné podle typu pozorování (pozorovatelé a pozorovací přístroje).
- 2) Světlo se chová buď jako vlnění nebo jako částice, podle toho, jak se na něho pozorovatel dívá.
- 3) Jeden elektron vystřelený do hmoty byl současně zjištěn na dvou různých místech.
- 4) Systémová teorie: systém není součtem jeho součástí
- 5) Cirkularita jevů: příčina A vyvolá důsledek B, ten důsledek C a ten příčinu A buď potvrdí nebo zpochybní (stane se důsledkem), ta potvrdí nebo zpochybní B...
- 6) Gregory Bateson: Každá příčina je současně následek a obráceně (cirkulární kauzalita).

Začarovaný kruh objektivního poznání:

- 7) Poznat správnost obrazu objektu znamená srovnat ho se skutečností.
- 8) To by znamenalo srovnat ho s obrazem skutečnosti před tím, než byl objekt vnímán.
- 9) Ten však nemáme, protože známe jen obrazy toho, co vnímáme a nemůžeme je s ničím „mimo nás“ srovnat – můžeme mluvit jen o těch obrazech, které vnímáme...
- 10) **Neexistuje tzv. „objektivní skutečnost“ na nás nezávislá. My jsme konstruktéry naší skutečnosti.**

Myšlenky a základy systemického myšlení

Vybrané inspirativní citáty nebo zjednodušená verze většinou velmi komplexně formulovaných souvislostí pochází jak od velikánů z oblasti systémové teorie, kybernetiky 2. řádu a neurofyzologie na sklonku 20. století, tak od „naivních systemiků“ z minulých století – např. Georg Christoph Lichtenberg nebo Johann Wolfgang von Goethe.

- 1) Kdyby neexistovala komplexnost, museli bychom ji vymyslet
- 2) Člověk v každém okamžiku svého bytí dělá jen to nejlepší, na co v tom okamžiku má.
- 3) Svět tady není, abychom ho poznávali, ale abychom se v něm utvářeli. To je kantovská myšlenka (*Lichtenberg*).
- 4) Něco skončit je těžší než něco začít.
- 5) Svět tak, jak ho vnímáme, je naším vynálezem. My sami jsme konstruktéry skutečností.
- 6) Vše, co máme k dispozici, jsou jen konstrukty našeho mozku. Neexistuje žádný přístup k „objektivní skutečnosti“.
- 7) Nemůžeme říci, že něco jako skutečnost neexistuje. Jen nemáme přístup ke skutečnosti na nás nezávislé.
- 8) Vše, co existuje, existuje z pohledu nějakého pozorovatele.
- 9) Říká-li něco osoba A, nikdy neví, co udělá osoba B. Je to nepředvídatelné, závisí to jen na struktuře B.
- 10) Jelikož nemůžeme vstoupit do hlavy a těla druhého, nemůžeme tam také nic měnit. To znamená, že výhradně struktura druhého určuje, zda se změní či ne.
- 11) Takzvanou skutečnost musíme pořád přezkoumávat. Máme jen svůj jediný obraz skutečnosti a nezbývá nám, než ho srovnávat se svými obrazy obrazů druhých.
- 12) Vzhledem k těmto subjektivním elementům neexistuje žádný důvod pro tvrzení, že věda přináší objektivní vědomosti o objektivní skutečnosti (vědecký teoretik a fyzik Thomas Kuhn)
- 13) Představy jsou také jeden život a svět (*Lichtenberg*).

- 14) Pojmy minulost a budoucnost jsou konstrukty ducha, žijeme vždy jen v přítomnosti.
- 15) Učení je jen nabývání zkušeností. To je zvětšování či optimalizace alternativ, přírůstek na potencionálních schopnostech, jak se chovat. Nyní se chováme tak, jak to odpovídá našim dosavadním zkušenostem.
- 16) To, co v mezilidské komunikaci všeobecně nazýváme „porozuměním“, je vlastně spíš vznik více méně užitečných nedorozumění...
- 17) Ve vzájemném působení dvou osob nemůže jedna druhou změnit, může ji jen „perturbovat“, to je pobídnout, popostrčit apod. Výsledek však vždy záleží jen na straně druhého.
- 18) Paměť je trvalé prožívání a ověřování toho, co vím. Toho, zda je to užitečné, zda je to vhodné.
- 19) Můžeme rozlišovat systémy (např. člověk) jako
 - a. triviální stroj, tedy dovnitř vchází „x“ a ven vychází „x“
 - b. netriviální, kdy se z „x“ působením nepředvídatelné transformace stává „y“ (black box)
- 20) Škola a mnoho klasických přístupů k učení jsou typické tím, že člověka vnímají jako triviální stroj. Vzděláváním se sděluje „x“ a očekává nebo vyžaduje se, aby vyšlo „x“. Tyto přístupy proto člověka trivializují, berou mu schopnost tvořivosti a schopnost se sám učit. Žádají jen reprodukci.
- 21) Jdu-li například k lékaři, aby mě zbavil bolesti hlavy, zacházím se sebou jako s triviálním strojem.
- 22) Když chce pozorovatel něco vysvětlit, tak má dvě možnosti, buď
 - a. postuluje objektivní realitu na něm nezávislou, to znamená stanoví objektivitu jako nutný předpoklad, který existuje bez důkazu nebo
 - b. dá objektivitu do závorky, protože je závislá na něm, a uvažuje existenci tolika realit, kolik je lidí.
- 23) První cesta je základem vedení, vychovávání, řízení a kontroly. To je uplatňovat hodnoty mého světa u ostatních. Druhá je základem tolerance, respektu a přijímání druhých. To je možnosti dávat stejné hodnoty, jako má můj svět, světům druhých.
- 24) Jakožto živé systémy existujeme v úplné samotě.
- 25) Zvnějšku je do mozku přenášena jen kvantita, kvalita vzniká až v nás. Venku nejsou žádné barvy, tóny a podobně, jen vlny. Červená a zvuk vzniká v naší hlavě. Často je těžké tomu věřit...

- 26) Z nejnovějších poznatků neurofyzologie (počátek 90. let)
- a. Jen asi 20% podnětů, které jdou do kůry mozkové, přichází z receptorů smyslových orgánů v celém těle. Přes 80% přichází z retikulární formace, hypotalamu a dalších mozkových jader.
 - b. Počet nervových buněk pro smyslová vnímání je malý (asi 1 až 10 milionů). Vnitřní nervová spojení jsou stotisíckrát četnější než neurony na periférii.
 - c. Naprostá většina toho, co vnímáme, tedy vzniká až v mozku a nesouvisí s takzvanou skutečností...
- 27) Mapa není území. Slova a to, co znamenají, není totéž (*Korzybski*).
- 28) Přemýšlíme, žijeme spolu a myslíme mezi sebou jen v řeči (jazyce). Neexistují žádné objektivní entity, ale jen mluvící (jazykující) bytosti (*Ludewig*).
- 29) Pouhá slova mohou člověka dovést k blaženosti nebo naopak na dno utrpení.
- 30) V dialogu můžeme rozumět jen tomu, co druhý říká, popisům a podobně, nemůžeme však rozumět druhému člověku, událostem a pod. Neexistují tak zvaná „tvrdá data“.
- 31) Vše řečené je řečené pozorovatelem. Vždycky existuje konkrétní, osobní zdroj...
- 32) To, co pozorovatel pozoruje, že souvisí více s pozorovatelem než s tím, co pozoruje.
- 33)... a co pozoruje pozorovatel, že pozorovatel pozoruje, rovněž více souvisí s ním nebo s předmětem pozorování...
- 34) Svět není žádné universum, ale spíš multiversum. Je tolik univers, kolik jich pozorovatel rozliší...
- 35) Reality jsou argumenty v konverzaci. Realita každého je pravdivá. Nejde o pravdu, ale o užitečnost.
- 36) Realita, stejně jako objektivita, je donucovací argument, protože ta je jen jedna. Tím se dobře kontroluje. Buď je to dobře nebo špatně.
- 37) Žádné chování samo o sobě není problémem. Teprve negativní hodnocení chování vytváří problém. Problémovému systému tak dává vzniknout komunikace.
- 38) Vše, co se děje mezi lidmi, je komunikace. Žádnou komunikaci nelze odhadnout. Je neuvěřitelně proměnlivá.

- 39) Komunikace vzniká až v adresátovi. I nedorozumění je komunikace. (např. osoba „A“ odhání mouchu, osoba „B“ to pochopí jako „ahoj“ a také mává. „A“ si říká, co blbne, nerozumí mu, ale díky reakci „B“ už to je komunikace).
- 40) Nedorozumění, očekávání, problémy, rizika, náhody a nejistoty jsou motorem komunikace. Dělalí ji plodnou. Jejich odstraňování je typické pro problémové systémy.
- 41) Jedinou jistotou, kterou zaručeně máme, je jistota, že v ničem nemáme žádnou jistotu. Kdyby i tohle nakonec nebylo tak nejisté...
- 42) Jednání přispívá k orientaci.

A tohle znáte všichni:

- 43) *Paul Watzlawick*: Jsem plně zodpovědný za každé slovo, které vyslovím. Ale nejsem zodpovědný za nic z toho, co vy slyšíte...

Malé varování

Četba posledních stran může způsobit malý zmatek – zcela ve smyslu výše uvedených podnětů (k zamyšlení)

Praktický potenciál uvedených principů je nesmírný: Když se Vám podaří vědomě podle těchto principů jednat v souladu s danou situací, dosáhnete **svých cílů s menší námahou, rychleji a s novou radostí ze svého výkonu a tvořivosti**.

Zpřístupnění tohoto potenciálu je vždycky proces, v němž se střídají fáze rychlých úspěchů s fázemi stagnace. Jako kouč jsem odbornice na takové procesy – na přehodnocení Vašeho stylu vedení a jeho přizpůsobení dané situace, a to v souladu s Vaší osobností, hodnotami a cíli.

Ted' je to na Vás. Můžete zůstat u toho, že budete tento článek brát jako inspirující a provokativní hru myšlenek. Nebo můžete poslechnout impuls a dovést svou komunikaci na zcela novou úroveň, která Vám umožní jiné výsledky.

To můžete dělat buď tak, že se o to pokusíte sami, anebo s partnerem, který je přesně na tyto procesy specializován, a proto vnáší fundované znalosti,

- jak by měl vypadat Váš zcela osobní proces a proč,
- jaké kroky musíte bezpodmínečně naplánovat, a
- co Vás nejrychleji zase posune dál, když jste někdy uvízli.

* * *

Pozvánka: jste připraveni?

* * *

Jestli je pro Vás tohle vše momentálně zajímavé, zjistíte zcela jednoduše, když si sami odpovíte podle této otázky:

Představte si, že byste s každým, s kým chcete, mohli komunikovat na jeho vlnové délce. Zdlouhavé diskuze, kde nakonec nikdo nikoho nepřesvědčí, byste nahradili rozhovorem přizpůsobeným situaci a orientovaným na zákazníka, přičemž byste nejen optimálně využili své šance, ale hlavně upevnili svůj vztah se zákazníky (nebo spolupracovníky atd.).

A: nestálo by Vás to ani tu nejmenší námahu.

Je tohle na Vaší pozici důležité? Jakou hodnotu by to mělo pro Vás osobně a pro Vaši organizaci?

* * *

Chcete-li se dozvědět více o investici do své osobní výkonnosti a schopnosti se prosadit v organizaci a naučit se aplikovat tyto dalekosáhlé principy při vedení svých zaměstnanců, pak bychom se někdy měli osobně sejit!

První informace o mně a mých koučingových programech najdete na mé webové stránce <http://www.an-edge-for-you.com>

* * *

© An Edge For You 2007
Annette B. Reissfelder
Professional Accredited Coach
www.an-edge-for-you.com
annette@an-edge-for-you.com
gms cz: +420 603 151 550
gms d: +49 178 97 515 97